

KRIVIČNA DELA KORUPCIJE U UPOREDNOM KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU

Među službenim krivičnim delima se posebno izdvajaju krivična dela korupcije koja predstavljaju samo različite oblike i vidove ispoljavanja zloupotrebe službenog položaja. Radi se o različitim oblicima i vidovima aktivnog (davanje mita) i pasivnog (primanje mita) podmićivanja koja poznaje veliki broj savremenih krivičnih zakonodavstava, ali i više međunarodnih akata, u prvom redu akata Ujedinjenih nacija, Saveta Evrope i Evropske unije. Zbog izuzetne opasnosti od koruptivnih ponašanja pojedinaca i grupa, međunarodna zajednica (univerzalna međunarodna organizacija oličena u Ujedinjenim nacijama kao i regionalne organizacije u prvom redu Savet Evrope i Evropska unija sa odgovarajućim organizacijama i agencijama u svom sastavu) je kroz niz međunarodnih pravnih akata postavila solidnu pravnu osnovu i instrumentarijum za organizovanu zajedničku akciju u otkrivanju, krivičnom progonu, procesuiranju i suzbijanju ovakvih protivpravnih ponašanja.

Na ovim osnovima sve savremene države, u sistemu krivičnog zakonodavstva, predviđaju krivičnu odgovornost i sistem krivičnih sankcija, u prvom redu kazni, za više krivičnih dela korupcije, inkriminišući različite oblike i vidove zloupotrebe javnih ovlašćenja od strane službenih ili odgovornih lica u organima javne vlasti. Stoga ćemo na ovom mestu ukazati na osnovne karakteristike uporednopravnih rešenja kojima pojedine savremene države pokušavaju da suzbiju i spreče korupciju kao opasno društveno zlo.

Ključne reči: korupcija, krivično delo, odgovornost, sankcije, međunarodna zajednica, pravni akti

Uvodna razmatranja

Upravo zato što još uvek ne postoji jedinstveni i opšte prihvaćeni pojam i definicija korupcije¹, iako se radi o pojavi davnašnjeg porekla u pravnoj,

1 D. Derenčinović, Mit o korupciji, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, broj 6/2001. godine, str. 1465-1468

sociološkoj², filozofskoj, bezbednosnoj, politikološkoj i drugoj literaturi se mogu pronaći različita određenja ovog pojma. Pri tome pojedini autori daju jasne, precizne i koncizne definicije za razliku od onih koji opisnim putem pokušavaju da što širi krug različitih oblika pojavnog manifestovanja korupcije podvedu pod obeležja i karakteristike ovog pojma³. Ima i onih autora koji se zadovoljavaju prostim tumačenjem zakonom određenog pojma korupcije (kroz krivična dela primanja mita i davanja mita), i to najčešće zbog pojma kako je određen u odredbama krivičnog zakonodavstva odnosno države. Naravno da pri tome možemo razlikovati definicije ovog pojma u međunarodnoj, odnosno u unutrašnjoj, nacionalnoj literaturi⁴.

Dakle, osnovu za organizovanu društvenu reakciju protiv učinilaca krivičnih dela korupcije čine akti međunarodne zajednice⁵. Pošto je ipak oštrica borbe protiv krivičnih dela korupcije i pored niza međunarodno pravnih akata donetih u okviru i pod okriljem univerzalnih međunarodnih organizacija⁶ (Ujedinjenih nacija i njenih organa) odnosno regionalnih organizacija (u prvom redu Saveta Evrope kao najznačajnije političke i bezbednosne regionalne organizacije u Evropi)⁷, ipak u nacionalnim okvirima, to je izlaganje o krivičnopravnim aspektima, obeležjima i karakteristikama krivičnih dela korupcije nepotpuno ako se bar u kratkim crtama ne ukaže na uporedno pravna rešenja ovih inkriminacija u pozitivnopravnim sistemima nekih evropskih država⁸.

---

2 D. Polšek, Sociološka objašnjenja korupcije, Društvena istraživanja, Zagreb, broj 2-3/1999. godine, str. 443-455

3 D.Jovašević, M. Gajić Glamočlija, Problem korupcije u svetlu zaštite ljudskih prava, Beograd, 2008. godine, str.231-243

4 V. Alibunarić, Uloga medija u borbi protiv korupcije, Zagreb, 2002. godine, str. 56-69; N. Sačić, Korupcija, sudstvo i mediji, Kriminalističke teme, Sarajevo, broj 3-4/2003. godine, str. 361-375

5 R.Cvrčić, Korupcija i instrumenti njezina suzbijanja u međunarodnoj zajednici, Računovodstvo i financije, Zagreb, broj 8/2000. godine, str. 63-69; D. Derenčinović, Prikaz Konvencije UN protiv korupcije, Pravo i porezi, Zagreb, broj 3/2004. godine, str.38-46

6 D. Derenčinović, Komentar Konvencije UN protiv korupcije, Zagreb, 2005. godine, str. 81-94

7 V.Đ.Degan, B. Pavišić, Međunarodno kazneno pravo, Rijeka, 2005. godine, str. 204-206

8 R. Asprin, Mit i korupcija, Zagreb, 2003. godine, str. 139-156

Problem korupcije u međunarodnoj zajednici

Međunarodna zajednica se rano suočila sa opasnošću od korupcije⁹. Naime, korupcija predstavlja jedan od osnovnih oblika fenomenološkog ispoljavanja organizovanog kriminaliteta i to kriminaliteta izuzetno visokog stepena težine i opasnosti sa teškim posledicama po pojedinca i društvo¹⁰. Ovde se, naime, radi o organizovanim, često prikrivenim, dugotrajnim aktivnostima pojedinaca, grupa i organizacija u zemlji ili inostranstvu sa ciljem da putem novca ili druge imovinske koristi podriju temelje vlasti, zakonitost u postupanje javnih službi, odnosno vladavinu prava i na taj način povrede ili ugroze ljudska prava drugih lica¹¹.

*Dakle, osnovu za organizovanu društvenu reakciju protiv učinilaca krivičnih dela korupcije čine akti međunarodne zajednice*¹². Pošto je ipak oštrica borbe protiv krivičnih dela korupcije¹³ i pored niza međunarodno pravnih akata donetih u okviru i pod okriljem univerzalnih međunarodnih organizacija (Ujedinjenih nacija i njenih organa) odnosno regionalnih organizacija (uprvomredu Saveta Evrope kao najznačajnije političke i bezbednosne regionalne organizacije u Evropi), ipak u nacionalnim okvirima, to je izlaganje o krivičnopravnim aspektima, obeležjima i karakteristikama krivičnih dela korupcije nepotpuno ako se bar u kratkim crtama ne ukaže na uporednopravna rešenja ovih inkriminacija u pozitivnopravnim sistemima nekih evropskih država¹⁴.

Praktično od kada se pojavilo činovništvo kao deo upravnog ili javnopravnog ili administrativnog aparata javljaju se i krivična dela korupcije. Ovo su krivična dela i danas u različitim oblicima i vidovima ispoljavanja prisutna u skoro svim savremenim krivičnopravnim sistemima. Na to ukazuje i činjenica da se države u cilju održanja autoriteta državne

---

9 S. Vasiljević, Republika Hrvatska i međunarodna zajednica pred izazovom korupcije, *Pravnik*, Zagreb, broj 1-2/1999. godine, str. 136-160

10 D. Datzer, Korupcija – sistemsksa ili individualna slabost, *Kriminalističke teme*, Sarajevo, broj 1-2/2005. godine, str. 249-261

11 K. Holtz, Korupcija u policiji, *Izbor*, Zagreb, broj 4/1998. godine, str. 267-275; T. Tarle, Korupcija u javnoj upravi, *Pravnik*, Zagreb, broj 2/2004. godine, str. 129-141, N. Pantelić, Uloga i značaj sektora unutrašnje kontrole policije u borbi protiv korupcije, *Revija za bezbednost*, Beograd, broj 1/2007. godine, str. 17-20

12 S. Vasiljević, Republika Hrvatska i međunarodna zajednica pred izazovom korupcije, *Pravnik*, Zagreb, broj 1-2/1999. godine, str. 136-160

13 M. Tomanović, Krivična dela korupcije u krivičnom zakonodavstvu Srbije i bivšem jugoslovenskom zakonodavstvu, *Sudska praksa*, Beograd, broj 6/2007. godine, str.52-59

14 M. Vujin, Značaj međunarodne saradnje u borbi protiv korupcije, *Zornik radova*, Privredni kriminal i korupcija, Beograd, 2001. godine, str. 217-224

i uopšte javne vlasti i obezbeđenja poštovanja pravnog poretka i aksioma pravne države svim raspoloživim sredstvima suprotstavljaju načinima i oblicima povređivanja i ugrožavanja službene dužnosti, javnih ovlašćenja javnih službenih lica (državnih ili javnih činovnika). U tom pravcu svakako da i krivičnopravna zaštita službene dužnosti (pored drugih vidova kaznenopravne zaštite: odgovornosti za privredne presteupe, prekršaje ili disciplinske presteupe) igra posebno značajnu i osobenu ulogu.

U cilju potpunijeg i svestranijeg sagledavanja krivičnopravne problematike korupcije kao antipoda pravne države i vladavine prava¹⁵, stoga nije dovoljno samo da se posvetimo teorijskoj i praktičnoj analizi oblika ispoljavanja, obeležja i karakteristika ovih krivičnih dela shodno rešenjima iz domaćeg krivičnog zakonodavstva, pravne teorije i sudske prakse, već je potrebno (i poželjno) da određenu pažnju posvetimo i uporednopravnoj (komparativno pravnoj) analizi ovih krivičnih dela u savremenim krivičnopravnim sistemima¹⁶. Stoga ćemo na ovom mestu dati prikaz nekoliko nama dostupnih zakonskih rešenja inkriminacija krivičnih dela korupcije (s tim što moramo reći da se ova krivična dela mogu javiti pod različitim nazivom i sa različitom sadržinom, obeležjima i karakteristikama te propisanom kaznom).

Albanija

Krivični zakonik Republike Albanije¹⁷ od 27. januara 1995. godine u Sekciji 2, u grupi krivičnih dela protiv aktivnosti državnih organa javne vlasti, predviđa u članu 260. krivično delo pod nazivom : “Primanje mita”. Ovo delo ima samo jedan oblik – pravo pasivno podmićivanje. Delo čini lice koje vrši državnu funkciju, javnu službu ili drugo zanimanje, a koje primi nagradu, poklon ili drugu korist da u okviru svoje delatnosti preduzme ili propusti neku radnju u okviru službe, dužnosti ili zanimanja kako bi drugo lice na taj način pribavilo kakvu uslugu, nagradu, posao ili drugu korist.

15 grupa autora, Korupcija u odsustvu vladavine prava, Sarajevo, 2004. godine, str. 45-59

16 D. Derenčinović, Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i uporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, Zagreb, broj 3/2001. godine, str. 56-68

17 Criminal code of the Republic of Albania, Official text, Tirana, 1995. godine

Dakle, ovde je radnja izvršenja primanje (a ne samo zahtevanje, traženje) kakvog poklona ili druge koristi. Kao učinilac dela može se da se javi samo lice koje ima određeno svojstvo - lice koje vrši državnu funkciju, javnu službu ili drugo zanimanje. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od tri do deset godina.

Inače, albanski zakonodavac ne poznaje krivično delo davanja mita što se može pripisati kriminalnopolitičkim razlozima nekažnjavanja davaoca mita kako bi se lakše i jednostavnije moglo dokazati izvršenje krivičnog dela primanja mita.

Belorusija

Krivični zakonik Republike Belorusije¹⁸ donet 1960. godine sa izmenama i dopunama koje su učinjene do 1.maja 1994. godine u glavi 12, u grupi krivičnih dela protiv službene dužnosti predviđa više korupcijskih krivičnih dela.

U članu 169. je određeno krivično delo: „Primanje mita”. Delo ima više oblika ispoljavanja. Osnovni oblik dela za koji je propisana kazna zatvora do deset godina sa konfiskacijom imovine čini službeno lice koje s umišljajem nedopušteno prihvati poklon, vrednost ili drugu korist od vlasništva da bi u vršenju službe ili uz pomoć ili popustljivost u vršenju službene dužnosti doneo rešenje ili preduzeo kakvu radnju odnosno propustio kakvu radnju u korist lica koje je dalo mito.

Delo ima dva teža oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik za koji je propisana kazna zatvora od pet do petnaest godina uz konfiskaciju imovine postoji u sledećim slučajevima : a) ako je radnja primanja mita preduzeta na osnovu dogovora između dva ili više lica, b) ako je radnja primanja mita ponovljena, dakle preduzeta od strane povratnika (gde je povrat kvalifikatorna okolnost koja utiče na težu kvalifikaciju ovog dela), v) ako je primljeno mito u velikom iznosu. Koji je to veliki iznos primljenog mita, predstavlja faktičko pitanje koje sudsko veće mora da reši u svakom konkretnom slučaju i g) ako je mito primljeno uz upotrebu prinude – dakle iznuđivanjem, gde je način preduzimanja radnje kvalifikatorna okolnost.

Najteži oblik krivičnog dela primanja mita postoji u dva slučaja

---

18 Criminal code of the Republic of Belarus, 1960. godine sa izmenama i dopunama do 1.maja 1994. godine, Minsk, 1995. godine

: a) kada je radnju izvršenja preduzelo službeno lice koje je prethodno bilo osuđivano za krivično delo podmićivanja i b) kada je primljeno mito u naročito velikom iznosu. Koji je to naročito veliki iznos datog mita, predstavlja faktičko pitanje koje sudsko veće mora da reši u svakom konkretnom slučaju. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od osam do petnaest godina i konfiskacija imovine.

U članu 169. 1. Krivični zakonik Republike Belorusije predviđa delo pod nazivom: „Posredovanje u podmićivanju”. Ovde je zapravo saučesništvo u smislu pomaganja dobilo karakter samostalne radnje izvršenja za koju je propisana kazna zatvora od dve do osam godina. Delo se sastoji u direktnom povezivanju davaoca i primaoca mita. Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od sedam do petnaest godina i konfiskacija imovine čini lice: a) koje je ponovilo krivično delo korupcije (dakle u slučaju postojanja povrata) i b) koje zloupotrebljava službenu dužnost za preduzimanje ove radnje.

Posednje krivično delo korupcije je predviđeno u članu 170. pod nazivom: „Davanje mita”. I ovo delo ima osnovni, teži i lakši oblik ispoljavanja. Osnovno delo za koje je propisana kazna zatvora od tri do osam godina postoji u slučaju davanja mita (poklona, nagrade ili druge koristi) bilo kom licu, u bilo kom iznosu ili sa bilo kojim ciljem.

Teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od sedam do petnaest godina i konfiskacija imovine čini lice ako je radnju izvršenja preduzelo ponovljeno ili lice koje je prethodno bilo osuđivano za delo korupcije.

Lakši oblik ovog dela za koji se učinilac može u potpunosti osloboditi od krivične odgovornosti (pa i kazne) postoji ako je davalac mita bio prinuđen na davanje mita ili ako davalac mita posle preduzete radnje izvršenja svoje delo dobrovoljno prijavi nadležnom organu.

Bosna i Hercegovina

Krivičnadelakorupcije¹⁹ su u krivičnom pravu Bosne i Hercegovine²⁰ predviđena u posebnoj glavi pod nazivom: „Krivična dela korupcije i

19 M. Budimlić, Potreba usaglašavanja mjera za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, Kriminalističke teme, Sarajevo, broj 3-4/2003. godine, str. 319-335

20 B. Petrović, D. Jovašević, Krivično (kazнено) pravo, Posebni dio, Sarajevo, 2005. godine, str.96-100

krivična dela protiv službene i druge odgovorne funkcije”. Ova krivična dela predstavljaju, zapravo, različite oblike i vidove zloupotrebe službenog položaja i javnih ovlašćenja u vršenju službene dužnosti od strane službenih ili odgovornih lica kao nosilaca tih ovlašćenja²¹. Ove inkriminacije imaju za cilj da obezbede ispravnost, celishodnost, efikasnost i zakonitost u radu državnih organa koji vrše javna ovlašćenja i da se tako očuva poverenje građana u pravni poredak i pravnu državu.

Izvršilac ovih krivičnih dela može biti službeno lice, osim dela davanja mita koje može da izvrši bilo koje lice. Službeno lice u smislu člana 1. stav 3. KZ BIH može biti : 1) izabrani ili imenovani funkcioner u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti Bosne i Hercegovine i u drugim državnim i upravnim ustanovama ili službama koje vrše određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; 2) lica koja stalno ili povremeno vrše službenu dužnost u ovim upravnim organima ili ustanovama; 3) ovlašćeno lice u privrednom društvu ili u drugom pravnom licu kome je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povereno vršenje javnih ovlašćenja, a koje u okviru tih ovlašćenja vrši određenu dužnost i 4) drugo lice koje vrši određenu službenu dužnost na osnovu ovlašćenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona. U članu 1. stav 7. KZ BIH određen je pojam stranog službenog lica. To je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog organa strane države, javni funkcioner međunarodne organizacije i njenih organa, sudija i drugi funkcioner međunarodnog suda na službi u Bosni i Hercegovini. Na isti način pojam službenog lica i stranog službenog lica određuju i čl. 2. st. 3. odnosno st. 8. KZ FBIH, čl. 2. st.3. odnosno st.8. KZ DBIH i čl. 147. st.3. odnosno st.6. KZ RS.

Kao izvršilac ovih dela može se pojaviti i odgovorno lice pod kojim se prema čl. 1. st.5. KZ BIH, čl. 2. st.6. KZ FBIH, čl. 2. st.6. KZ DBIH i čl. 147. st.4. KZ RS smatra : lice u privrednom društvu ili drugom pravnom licu kome je s obzirom na njegovu funkciju ili na osnovu posebnog ovlašćenja poveren određeni krug poslova koji se odnose na primenu zakona ili propisa donesenih na osnovu zakona ili opšteg akta privrednog društva ili drugog pravnog lica u upravljanju i rukovanju imovinom ili se odnose na rukovođenje proizvodnim ili nekim drugim privrednim procesom ili na nadzor nad njima.

21 A. Šaković, Organizovani ekonomski kriminal u odnosu na korupciju i pranje novca u Bosni i Hercegovini, Kriminalističke teme, Sarajevo, broj 3-4/2003. godine, str. 183-193

Ova krivična dela su predviđena u glavi devetnaest Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine²², glavi trideset prva Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine²³, glavi trideset prvog Krivičnog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine²⁴ i glavi dvadeset sedam Krivičnog zakona Republike Srpske²⁵.

U ovoj su glavi predviđena dva krivična dela korupcije. To su : 1) primanje poklona i drugih oblika koristi i 2) davanje poklona i drugih oblika koristi.

1) Primanje poklona i drugih oblika koristi je prvo krivično delo korupcije predviđeno u članu 217. KZ BIH, članu 380. KZ FBIH, članu 374. KZ DBIH i članu 351. KZ RS. Delo se sastoji u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi ili u primanju obećanja poklona ili kakve druge koristi, od strane službenog, stranog službenog ili odgovornog lica da u okviru svog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši odnosno da izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi posle izvršenja ili neizvršenja neke od službenih radnji, a u vezi sa njima²⁶.

Delo primanja mita ili pasivno podmićivanje se javlja u tri oblika: to: 1) pravo pasivno podmićivanje, 2) nepravo pasivno podmićivanje i 3) naknadno podmićivanje. Pravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti. Nepravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu korist ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Naknadno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili

---

22 Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj : 3/2003, 32/2003, 37/2003, 54/2004 i 61/2004

23 Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj : 36/2003, 37/2003, 21/2004 i 69/2004

24 Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj : 10/2003 i 45/2004

25 Službeni glasnik Republike Srpske broj : 49/2003 i 108/2004

26 B. Petrović, D. Jovašević, Krivično (kazneno) pravo, Posebni dio, op.cit. str.96-98

odgovorno lice zahteva ili prima poklon ili kakvu korist posle izvršenja službene radnje koju nije smelo da vrši odnosno koju je bilo dužno da izvrši ili posle neizvršenja radnje koja se morala izvršiti, odnosno koja se nije smela izvršiti, a u vezi sa njom.

Za prvi oblik ovog dela je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina, za drugi oblik dela kazna zatvora od šest meseci do pet godina, dok je za treći oblik krivičnog dela primanja poklona i drugih oblika koristi propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Primljeni poklon i imovinska korist stečena primanjem mita se obavezno oduzimaju merom bezbednosti oduzimanja predmeta.

2) Drugo krivično delo korupcije u krivičnom pravu Bosne i Hercegovine pod nazivom: „Davanje poklona i drugih oblika koristi” je predviđeno u članu 218. KZ BIH, članu 381. KZ FBIH, članu 375. KZ DBIH i članu 352. KZ RS. Delo se sastoji u davanju ili obećanju poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu, da u okviru svog službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši, odnosno da izvrši radnju koju bi moralo da izvrši ili ne izvrši radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u posredovanju pri podmićivanju u bilo kom od ovih oblika²⁷.

Delo davanja mita ili aktivno podmićivanje se javlja u tri oblika: 1) pravo aktivno podmićivanje, 2) nepravo aktivno podmićivanje i 3) posredovanje u davanju mita. Pravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši radnju koju bi moralo da izvrši. To je podmićivanje na nezakonitu radnju. Nepravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Posredovanje u davanju mita je preduzimanje delatnosti da se doprinese da poklon ili neka druga korist bude data službenom, stranom službenom ili odgovornom licu ili da mu bude obećana. Posredovanje u sebi objedinjuje podstrekavanje i pomaganje u davanju mita. Ono se čini davanjem inicijative, uveravanjem, uspostavljanjem veze, preuzimanjem predmeta poklona od davaoca i uručivanjem primaocu.

---

27 B. Petrović, D. Jovašević, Krivično (kazneno) pravo, Posebni dio, ibid, str.98-100

Poklon ili obećanje poklona ili druge koristi u svim oblicima treba da je dat službenom ili odgovornom licu u institucijama Bosne i Hercegovine odnosno stranom službenom licu.

Za pravo aktivno podmićivanje propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina, za nepravo aktivno podmićivanje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za posredovanje u davanju mita za nezakonito izvršenje radnje zatvor od šest meseci do pet godina odnosno novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine za zakonito izvršenje radnje. Predmeti poklona i imovinska korist se obavezno oduzimaju primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta.

Zakon predviđa i mogućnost oslobođenja od kazne učinioca dela pod sledećim uslovima: 1) da je poklon dat na zahtev službenog, stranog službenog ili odgovornog lica i 2) da je davalac poklona prijavio delo pre njegovog otkrivanja ili saznanja da je delo otkriveno. Ako je lice oslobođeno kazne predmeti poklona ili vrednosti koje predstavljaju drugu korist koju je on dao kao mito mogu mu se vratiti.

Crna Gora

Krivični zakonik Republike Crne Gore²⁸ iz 2003. godine u glavi trideset četvrtoj, u grupi krivičnih dela protiv službene dužnosti predviđa dva krivična dela korupcije. To su : 1) primanje mita u članu 423. KZ RCG i 2) davanje mita u članu 424. KZ RCG.

1) Primanje mita se sastoji u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi ili u primanju obećanja poklona ili kakve druge koristi za sebe ili drugog, od strane službenog, stranog službenog ili odgovornog lica u privrednom društvu, ustanovi ili drugom subjektu da u okviru svog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši odnosno da izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi posle izvršenja ili neizvršenja neke od službenih radnji, a u vezi sa njima²⁹.

Delo primanja mita ili pasivno podmićivanje se javlja u tri oblika i to: 1) pravo pasivno podmićivanje, 2) nepravo pasivno podmićivanje

28 Službeni list Republike Crne Gore broj 70/2003 i 47/2006

29 LJ. Lazarević, B. Vučković, V. Vučković, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Cetinje, 2004. godine, str. 1009-1015

i 3) naknadno podmićivanje. Pravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti. Nepravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu korist ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Naknadno podmićivanje postoji kad službeno, strano službeno ili odgovorno lice zahteva ili prima poklon ili kakvu korist posle izvršenja službene radnje koju nije smelo da vrši odnosno koju je bilo dužno da izvrši ili posle neizvršenja radnje koja se morala izvršiti, odnosno koja se nije smela izvršiti, a u vezi sa njom.

Za prvi oblik ovog dela je propisana kazna zatvora od dve do dvanaest godina, za drugi oblik dela kazna zatvora od dve do osam godina, dok je za treći oblik nakandnog podmićivanja propisana kazna zatvora od tri meseca do tri godine. Primljeni poklon i imovinska korist stečena primanjem mita se obavezno oduzimaju merom bezbednosti oduzimanja predmeta.

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od tri do petnaest godina postoji kada službeno lice zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili njihovo obećanje u vezi sa otkrivanjem krivičnog dela, pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka ili izvršenjem krivične sankcije. Ovde su kvalifikatorne okolnosti za koje zakonik propisuje strože kažnjavanje: a) svojstvo službenog lica kao učinioca dela i b) vrsta službene dužnosti u vezi sa čijim vršenjem ili nevršenjem se prima mito.

2) Drugo krivično delo korupcije u krivičnom pravu Crne Gore pod nazivom: „Davanje mita” je predviđeno u članu 424. KZ RCG. Delo se sastoji u davanju, nuđenju ili obećanju poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu u privrednom društvu, ustanovi ili drugom subjektu, da u okviru svog službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši, odnosno da izvrši radnju koju bi moralo da izvrši ili ne izvrši radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u posredovanju pri podmićivanju u bilo kom od ovih oblika³⁰.

30 LJ. Lazarević, B. Vučković, V. Vučković, Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, Cetinje, 2004. str. 1015-1017

Delo davanja mita ili aktivno podmićivanje se javlja u tri oblika : 1) pravo aktivno podmićivanje, 2) nepravo aktivno podmićivanje i 3) posredovanje u davanju mita. Pravo aktivno podmićivanje je davanje, nuđenje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši radnju koju bi moralo da izvrši. To je podmićivanje na nezakonitu radnju. Nepravo aktivno podmićivanje je davanje, nuđenje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom, stranom službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Posredovanje u davanju mita je preduzimanje delatnosti da se doprinese da poklon ili neka druga korist bude data službenom, stranom službenom ili odgovornom licu ili da mu bude obećana.

Za pravo aktivno podmićivanje propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina, za nepravo aktivno podmićivanje je propisana kazna zatvora do tri godine. Za ovo krivično delo u vidu posredovanja za nezakonito izvršenje radnje propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina, za posredovanje u izvršenju zakonite službene radnje, propisana je kazna zatvora do tri godine. Predmeti poklona i imovinska korist se obavezno oduzimaju primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta.

Zakon predviđa i mogućnost oslobođenja od kazne učinioa krivičnog dela davanja mita ako je posle učinjenog dela prijavio delo pre nego što je saznao da je ono otkriveno (član 424. stav 4. KZ RCG). Ovo je poseban oblik stvarnog kajanja kome je zakonik dao karakter fakultativne oslobađajuće okolnosti. Ako je lice oslobođeno kazne predmeti poklona ili vrednosti koje predstavljaju drugu korist koju je on dao kao mito mogu mu se vratiti.

Etioipija

Krivični zakonik Etiopije iz 1957. godine (donet kao jedan od najnaprednijih krivičnopравnih akata u svoje vreme)³¹ u trećem delu pod

---

31 Penal code of the Empire of Ethiopia of 1957., Negarit gazeta, Addis Ababa, 1957. godine, str. 129

nazivom: „Krivična dela protiv javne službe” u prvoj glavi, pod nazivom:” Krivična dela protiv službene dužnosti” u članu 425. predviđa krivično delo pod nazivom: „Korupcija u praksi”. Delo ima osnovni i teži oblik ispoljavanja.

Osnovno delo čini javni službenik koji traži ili dobije poklon ili drugu pogodnost ili obećanje poklona ili druge pogodnosti da u okviru svoje nadležnosti postupanja izvrši ili propusti neku službenu radnju. Za ovo je delo propisana kazna zatvora najmanje tri meseca i novčana kazna.

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do pet godina i novčana kazna do 10.000 dolara kada je javni službenik za preduzetu radnju u okviru službene dužnosti primio poklon ili nagradu u većoj meri ili kada se radi o učiniocu koji pokazuje težnju da i dalje bude korumpiran.

Istom kaznom za osnovno i teže delo kažnjava se i lice koje u vreme preduzimanja radnje izvršenja, pored svojstva javnog službenika, ima i svojstvo: sudije, porotnika, eksperta, prevodioca ili tumača.

Finska

Finski krivični zakonik iz 1996. godine³² predviđa klasična dva krivična dela korupcije, ali u dva različita odeljka.

U odeljku pod nazivom: „Krivična dela protiv javne vlasti” je sistematizovano krivično delo davanja mita³³. Ovo delo ima dva osnovna oblika. To su : 1) pravo aktivno podmićivanje koje se sastoji u davanju novca ili druge koristi službenom licu da u okviru službenog položaja preduzme ili propusti nezakonitu radnju. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od četiri meseca do četiri godine i 2) nepravo aktivno podmićivanje koje se sastoji u davanju novca ili druge koristi službenom licu da preduzme službenu radnju koju bi inače morao da preduzme odnosno da propusti službenu radnju na čije je propuštanje obavezan. Za ovo je delo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine.

Krivično delo primanja mita³⁴ je pak predviđeno u finskom

---

32 Finnish Penal code, Finnsih Ministry of Justice, Helsinky, 1996. godine, str. 171-177

33 B. Krivokapić, Uvod u pravo Finske, Beograd, 2005. godine, str. 230-231

34 B. Krivokapić, Uvod u pravo Finske, ibid, str. 244

Krivičnom zakoniku, u grupi krivičnih dela u javnim uslugama i krivičnih dela zaposlenih lica u javnim ustanovama. I ovde se razlikuju dva oblika pasivnog podmićivanja : 1) nepravo pasivno podmićivanje koje postoji kada službeno lice prima poklon ili drugu korist ili njihovo obećanje da preduzme službenu radnju u okviru službenog ovlašćenja na koju je inače i ovlašćen. Za ovo je delo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine i 2) pravo pasivno podmićivanje za koje je propisana kazna zatvora od četiri meseca do četiri godine pri čemu ovo delo postoji kada službeno lice prima novac ili drugu korist kako bi izvršio nezakonitu radnju (činjenja ili nečinjenja). Uz kaznu se učiniocu dela obavezno oduzima svaka imovinska korist i ona prelazi u državnu svojinu.

Grčka

Grčki krivični zakonik³⁵ donet je 1947. godine, ali je više puta menjan i dopunjavan. Ovaj zakonik u glavi dvanaest, u grupi pod nazivom: „Službena krivična dela” predviđa tri krivična dela korupcije.

Prvo krivično delo ove vrste pod nazivom: „Korupcija u službi” je propisano u članu 235. Delo čini službeno lice koje traži, prihvati ili pokaže spremnost da prihvati poklon ili drugu pogodnost ili njihovo obećanje kako bi preduzeo radnju činjenja ili propuštanja u službenoj dužnosti. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od najmanje jedne godine. Uz kaznu se u skladu sa odredbom člana 238. obavezno oduzimaju novac i druga korist koj su date kao mito.

U članu 236. je propisano kažnjavanje za krivično delo davanja mita. Naime, kaznom zatvora od najmanje jedne godine se kažnjava i lice koje učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu pogodnost službenom licu da u okviru svoje službene dužnosti nešto učini ili propusti da učini. No, učinilac ovog dela se neće kazniti za davanje mita ako je on svoje delo usmeno ili pismeno prijavio nadležnim organima krivičnog gonjenja. U tom slučaju mu oduzeta imovina na ime datog mita, može biti vraćena.

Poslednje krivično delo korupcije u Grčkom krivičnom zakoniku je zapravo poseban oblik primanja i davanja mita. To je delo pod nazivom:

---

35 N. B. Lolis, G. Mangakis, The Greek penal code, Sweet Maxwell, London, 1973. godine, str. 126-127

„Podmićivanje sudije”. Ovo je delo predviđeno u članu 237. I za ovo delo je propisana kazna zatvora od najmanje jedne godine. Ovo delo čini sudija koji traži ili prihvati poklon ili drugu pogodnost ili njihovo obećanje kako bi postupao u preduzamađu radnji ili pri odlučivanju u sudijskoj funkciji u korist ili na štetu nekog lica.

Drugi oblik dela čini lice koje ponudi, obeća ili učini kakav poklon ili drugu pogodnost sudiji. Za ovo delo je propisana kazna zatvora od najmanje tri meseca.

Hrvatska

Kazneni zakon Republike Hrvatske³⁶ u glavi dvadeset petoj, u grupi krivičnih dela protiv službene dužnosti predviđa dva krivična dela korupcije³⁷. To su: 1) primanje mita u članu 347. KZ RH i 2) davanje mita u članu 348. KZ RH³⁸.

1) Primanje mita se sastoji u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi ili u primanju obećanja poklona ili kakve druge koristi, od strane službenog ili odgovornog lica da u okviru svog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši odnosno da izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi posle izvršenja ili neizvršenja neke od službenih radnji, a u vezi sa njima³⁹.

---

36 Narodne novine Republike Hrvatske broj : 110/97, 27/98, 50/2000, 129/2000 i 105/2004; Više : Ž. Horvatić, *Novo hrvatsko kazнено pravo*, Zagreb, 1997. godine; Ž. Horvatić, Z. Šeparović, *Kazнено pravo, Posebni dio*, Zagreb, 1999.

37 P. Bejaković, *Corruption in Croatia, Politička misao*, Zagreb, broj 5/2002. godine, str. 128-155; A. Štulhofer, *Percepcija korupcije i erozija društvenog kapitala u Hrvatskoj, Politička misao*, Zagreb, broj 3/2004. godine, str. 156-169

38 Ž. Sačić, *Korupcija i njezino suzbijanje u svijetu i u Hrvatskoj, Policijska i sigurnost*, Zagreb, broj 1-2/1998. godine, str. 1-16; I. Kregar, *Izgleđi Hrvatske u borbi protiv korupcije, Bilten tribine*, Zagreb, 2003. godine, str.18-31

39 M. Bajić, *Koruptivna kaznena djela, Zbornik radova, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona*, Zagreb, 2003. godine, str. 91-108; Š. Pavlović, *Novo uređenje kaznenih djela davanja i primanja mita u gospodarskom poslovanju, Pravo u gospodarstvu*, Zagreb, broj 5/2004. godine, str. 79-93

Delo primanja mita ili pasivno podmićivanje se javlja u tri oblika: to: 1) pravo pasivno podmićivanje, 2) nepravo pasivno podmićivanje i 3) naknadno podmićivanje⁴⁰. Pravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti. Nepravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu korist ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Naknadno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili prima poklon ili kakvu korist posle izvršenja službene radnje koju nije smelo da vrši odnosno koju je bilo dužno da izvrši ili posle neizvršenja radnje koja se morala izvršiti, odnosno koja se nije smela izvršiti, a u vezi sa njom⁴¹.

Za prvi oblik ovog dela je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina, za drugi oblik dela kazna zatvora od tri meseca do tri godine, dok je za treći oblik krivičnog dela primanja mita propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Primljeni poklon i imovinska korist stečena primanjem mita se obavezno oduzimaju merom bezbednosti oduzimanja predmeta⁴².

2) Drugo krivično delo korupcije u krivičnom pravu Republike Hrvatske pod nazivom: „Davanje mita” je predviđeno u članu 348. KZ RH⁴³. Delo se sastoji u davanju ili obećanju poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu, da u okviru svog službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši, odnosno da izvrši radnju koju bi moralo

---

40 D. Derenčinović, Kaznenopravni sadržaji u suprostavljanju korupciji, Zagreb, 2000. godine, str. 147-173

41 F. Bačić, Korupcija i antikorupcijsko kazneno pravo, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 2/2000. godine, str. 827-841; J. Barbić, Nacionalni program suzbijanja korupcije, HAZU, Zagreb, 2006. godine, str. 158-173

42 A. Kurtović, Standardi i instrumenti Konvencije UN protiv korupcije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Zbornik radova, Aktuelna pitanja kaznenog zakonodavstva, Zagreb, 2005. godine, str. 3-37

43 F. Bačić, Korupcija i antikorupcijsko kazneno pravo, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 2/2000. godine, str. 827-841; G. Mišić, Kaznena djela protiv službene dužnosti – poseban svrt na korupcijska kaznena djela, Hrvatska pravna revija, Zagreb, broj 10/2005. godine, str. 82-95

da izvrši ili ne izvrši radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u posredovanju pri podmićivanju u bilo kom od ovih oblika⁴⁴.

Delo davanja mita ili aktivno podmićivanje se javlja u tri oblika: 1) pravo aktivno podmićivanje, 2) nepravo aktivno podmićivanje i 3) posredovanje u davanju mita⁴⁵. Pravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši radnju koju bi moralo da izvrši. To je podmićivanje na nezakonitu radnju. Nepravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Posredovanje u davanju mita je preduzimanje delatnosti da se doprinese da poklon ili neka druga korist bude data službenom, stranom službenom ili odgovornom licu ili da mu bude obećana⁴⁶.

Za pravo aktivno podmićivanje propisana je kazna zatvora od tri meseca do tri godine, za nepravo aktivno podmićivanje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, a za posredovanje u davanju mita za nezakonito izvršenje radnje kazna zatvora od tri meseca do tri godine odnosno novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine za oblik dela posredovanja u podmićivanju na izvršenje zakonite službene radnje⁴⁷. Predmeti poklona i imovinska korist se obavezno oduzimaju primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta⁴⁸.

Zakon predviđa i mogućnost oslobođenja od kazne učinioaca dela ako su ispunjeni sledeći kumulativni uslovi: 1) da je poklon dat na zahtev

44 D. Derenčinović, Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i uporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi, Hrvatska pravna revija, Zagreb, broj 3/2001. godine, str. 56-68; Š. Pavlović, Novo uređenje kaznenih djela davanja i primanja mita u gospodarskom poslovanju, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, broj 5/2004. godine, str. 79-93

45 D. Derenčinović, Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva sa Konvencijom UN protiv korupcije, Pravo i porezi, Zagreb, broj 11/2004. godine, str.32-35

46 D. Novosel, Posebnosti Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, broj 2/2001. godine, str. 41-83; D. Novosel, Kaznenopravni aspekti i dometi Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminaliteta, Hrvatska pravna revija, Zagreb, broj 5/2001. godine, str. 122-134

47 Š. Pavlović, Novo uređenje kaznenih djela davanja i primanja mita u gospodarskom poslovanju, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, broj 5/2004. godine, str. 79-93

48 G. Mišić, Kaznena djela protiv službene dužnosti – poseban svrt na korupcijska kaznena djela, Hrvatska pravna revija, Zagreb, broj 10/2005. godine, str. 82-95

službenog ili odgovornog lica i 2) da je davalac poklona prijavio delo pre nego što je saznao da je delo otkriveno. Ako je lice oslobođeno od kazne u ovom slučaju, predmeti poklona ili vrednosti koje predstavljaju drugu korist koju je on dao kao mito mogu mu se vratiti.

Izrael

Krivični zakonik Republike Izrael⁴⁹ iz 1977. godine u glavi pet pod nazivom: „Krivična dela korupcije” poznaje više krivičnih dela ove vrste.

U članu 290. predviđeno je krivično delo: „Primanje mita” za koje je propisana kazna zatvora do sedam godina sa ili bez novčane kazne u iznosu do 10.000 funti. Ovo delo čini javni službenik ili drugo zaposleno lice u nekom organu koji vrši javnu službu koje uzme (primi) mito za preduzimanje radnje koja je povezana sa njegovom službom (za preduzetu ili propuštenu službenu radnju u granicama njegovog ovlašćenja).

„Davanje mita” ili aktivno podmićivanje je krivično delo predviđeno u članu 291. ovog Zakonika. Za ovo je krivično delo je propisana polovina one kazne koja je propisana za delo primanja mita – dakle polovina kazne kazna zatvora do sedam godina sa ili bez novčane kazne u iznosu do 10.0000 funti. Ovo delo se sastoji u davanju mita nekom službenom ili drugom licu koje je zaposleno u organu koje vrši javnu službu.

U članu 292. pod nazivom: „Podmićivanje u vezi sa takmičenjem” predviđeno je krivično delo koje čini lice koje daje ili prima mito u nameri da utiče na održavanje, rok ili rezultate sportskog ili drugog takmičenja za čije je održavanje i rezultat zainteresovana javnost. Ove je, dakle, inkriminisano i aktivno i pasivno podmićivanje kojim se na nezakoniti način utiče na održavanje, tok ili rezultate nekog javnog (bilo kod sportskog, muzičkog, filmskog ili drugog) takmičenja, konkursa, tendera, aukcije i sl. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do tri godine.

I konačno, u članu 294. Krivični zakonik Republike Izrael pod nazivom: „Modaliteti podmićivanja” se preciziraju inkriminacije primanja i davanja mita. Tako se određuje da se kao mito smatra : 1) novac, novčana vrednost, usluga ili svaka druga korist, 2) ako je takva korist data za

---

49 Laws of State of Israel, Special volume, Penal law, Jerusalem, 1977. godine, str.79-80

činjenje, nečinjenje ili odlaganje, brzanje ili kašnjenje u vezi sa nekom radnjom ili radi diskriminacije ili favorizovanja drugog lica ili je korist data za poseban akt ili da bi se dobio povoljniji tretman ili se korist daje za činjenje lica ili njegov uticaj na činjenje drugog lica ili se korist daje lično ili posredstvom drugog lica ili se ona daje direktno licu koje je uzima ili preko drugog lica ili se korist daje unapred ili posle obavljene radnje.

U članu 294. pod nazivom: „Druge odredbe” određena je odgovornost i kažnjivost za pokušaj podmićivanja (dakle pokušaj je izjednačen sa svršenim krivičnim delom). Naime, lice koje nudi, moli, traži ili ugovara mito čak i ako nema odgovora sa druge strane, će biti tretirano kao lice koje odgovara za podmićivanje (bilo u vidu davanja ili primanja mita).

Kina

Krivični zakonik NR Kine⁵⁰ u osmom odeljku propisuje krivičnu odgovornost i kažnjivost za više „neimenovanih” krivičnih dela korupcije.

Prvo delo ove vrste „Primanje mita” je predviđeno u odredbi člana 385. Delo čini državni službenik koji primi bilo kakav novac, predmete ili drugu pogodnost (korist) od drugog lica kako bi mu pribavio pogodniji položaj ili pribavio kakvu korist od državne imovine. Za isto delo odgovara i državni službenik koji u ekonomskim operacijama pribavi za sebe kakvu korist kršenjem pravila državne službe.

U članu 386. je predviđeno kažnjavanje za izvršenje težih oblika krivičnih dela korupcije koja su preduzeta pod sledećim okolnostima :

a) ako je prouzrokovana šteta u iznosu preko 100.000 juana, propisana je kazna zatvora do deset godina ili doživotni zatvor uz moguće izricanje kazne konfiskacije imovine. U posebno teškim slučajevianm propisana je smrtna kazna uz obavezno izricanje kazne konfiskacije imovine,

b) ako je prouzrokovana šteta između 50.0000 i 100.000 juana, propisana je kazna zatvora do najviše pet godina uz moguće izricanje kazne konfiskacije imovine. U posebno teškim slučajeviam i za ovo delo se može izreći kazna doživotnog zatvora uz kaznu konfiskacije imovine,

---

50 C.D. Paglee, Chinese Criminal law, Peking, 1997. godine, str.68-69

v) ako je prouzrokovana šteta između 5.000 i 50.0000 juana, propisana je kazna zatvora od jedne do sedam godina. U posebno teškim slučajevima izvršenja ovog dela, učinocu se može izreći kazna zatvora od sedam do deset godina i

g) ako je prouzrokovana šteta u iznosu do 5.000 juana, propisana je kazna zatvora do dve godine.

U članu 387. Krivičnog zakonika Kine predviđeno je da krivično delo primanja mita mogu da učine državni službenici u državnim organima, državnim preduzećima, velikim organizacijama koji ilegalno prime novac, predmete ili drugu pogodnost od drugih lica. Za ovo je delo propisana novčana kazna i kazna zatvora do pet godina.

Državni službenici koji zloupotrebe poverenje službe da ilegalno povećaju, zahtevaju ili prihvate deo imovine ili prihoda korišćenjem službene dužnosti, mesta ili položaja, odgovaraju za krivično delo primanja mita koje je predviđeno u članu 388. ovog zakonika.

U odredbi člana 389. predviđen je oblik primanja mita u privrednom poslovanju. Radi se o primanju državnog službenika imovine drugog lica kako bi korišćenjem poverenja planirao izvršenje neke radnje u okviru službene dužnosti. Na sličan način je kažnjeivo i postupanje državnog službenika koji u ekonomskim aktivnostima primi deo imovien ili druge pogodnosti kako bi zloupotrebio poverenje službe ili se koristio iznudom.

U članu 390. predviđeno je krivično delo davanja i nuđenja mita. Za ovo je delo propisana kazna zatvora najviše do pet godina. Ako je pak delo izvršeno pod teškim okolnostima ili je njime prouzrokovana velika šteta po državne interese, postoji teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do deset godina. No, za najteže oblike ovog krivičnog dela koji su izvršeni pod naročito otežavajućim okolnostima, propisana je kazna zatvora najmanje deset godina ili kazna doživotnog zatvora uz moguće izricanje kazne konfiskacije imovine.

Litvanija

Krivični zakonik Republike Litvanije⁵¹ iz 1998. godine, u glavi dvadeset četvrtoj, u grupi krivičnih dela protiv autoriteta državne službe predviđa više krivičnih dela korupcije.

51 The Criminal law of teh Republic of Latvia, Tulkošanas centre, Riga, 2000. godine, str. 97-98

Prvo delo korupcije je inkriminisano u odredbi člana 320. To je delo: „Primanje mita”. Osnovni oblik ovog dela čini lice koje primi mito (ilegalnu imovinu, predmet ili drugu pogodnost) lično ili preko posrednika da u okviru službene dužnosti izvrši ili ne izvrši službenu radnju. Za ovo je delo predviđena kazna zatvora do osam godina sa ili bez konfiskacije imovine.

Ako se radi o licu koje je prethodno izvršilo isto delo ili je pak preduzetom radnjom prouzrokovana šteta velikih razmera ili se radi o licima koja su se održala radi primanja mita, tada postoji teži oblik krivičnog dela primanja mita za koje je propisana kazna zatvora od tri do deset godina sa izricanjem kazne konfiskacije imovine. Najteži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od osam do petnaest godina uz obavezno izricanje kazne konfiskacije imovine postoji ako se više lica udružilo da iznude mito ili je delo izvršeno po prethodnom dogovoru ili je delo izvršeno od strane državnog službenika na naročito odgovornoj dužnosti.

U članu 321. je predviđeno delo pod nazivom: „Nezakonto prisvajanje mita”. Delo čini lice koje nezakonito primi mito da u okviru svoje službene dužnosti nezakonito ostvari prava drugom licu. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do četiri godine ili novčana kazna najviše do 100 minimalnih mesečnih iznosa. Drugi oblik ovog dela čini lice koje nezakonito prihvati mito da u okviru druge službene dužnosti nezakonito ostvari prava drugom licu. Za ovo je pak delo propisana kazna zatvora do šest godina.

U članu 322. Krivičnog zakonika Litvanije je propisano krivično delo posredovanja u podmićivanju. Ovde nije kažnjivo samo primanje ili davanje mita, već preduzimanje saučesničke radnje - delatnosti kojima se povezuju davalac i primalac mita. Za ovo je delo propisana kazna zatvora najduže do šest godina. Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od tri do deset godina sa ili bez konfiskacije imovine postoji ako je radnja izvršenja preduzeta ponovljeno ili od strane državnog službenika. Način izvršenja dela u povratu i svojstvo učinioca dela – svojstvo državnog službenika, predstavljaju kvalifikatorne okolnosti za koje zakonik propisuje strože kažnjavanje.

Poslednje krivično delo korupcije u Litvanskom krivičnom zakoniku pod nazivom: „Davanje mita” predviđeno je u članu 323. Delo čini lice koje lično ili preko posrednika da mito, poklon, predmete ili drugu korist službenom licu da u okviru svog službenog položaja izvrši ili propusti da

izvrši neku službenu radnju. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do šest godina.

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do dvanaest godina sa ili bez konfiskacije imovine postoji ako je radnja izvršenja preduzeta ponovljeno ili od strane državnog službenika. Način izvršenja dela u povratu i svojstvo učinioca dela – svojstvo državnog službenika, predstavljaju kvalifikatorne okolnosti za koje zakonik propisuje strože kažnjavanje.

U članu 324. su predviđeni slučajevi oslobođenja od krivične odgovornosti (a time i od kazne) davaoca mita i posrednika u podmićivanju. Ovu mogućnost mogu da koriste lica koja su dala mito pod prinudom (iznudom) pod uslovom da su prijavila svoje delo nadležnim državnim organima. Mito je iznuđeno u slučaju ako je visina datog mita u srazmeri sa težinom protivpravnosti po prava i slobode prinuđenog lica.

Makedonija

Krivični zakonik Republike Makedonije⁵² donet 1996. godine u glavi trideset, u grupi krivičnih dela protiv službene dužnosti predviđa krivična dela korupcije. To su: 1) primanje mita u članu 357. KZ RM i 2) davanje mita u članu 358. KZ RM.

1) Primanje mita je prvo korupcijsko krivično delo koje se sastoji u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi ili u primanju obećanja poklona ili kakve druge koristi, od strane službenog ili odgovornog lica da u okviru svog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši odnosno da izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi posle izvršenja ili neizvršenja neke od službenih radnji, a u vezi sa njima.

Delo primanja mita ili pasivno podmićivanje se javlja u tri oblika : to: 1) pravo pasivno podmićivanje, 2) nepravo pasivno podmićivanje i 3) naknadno podmićivanje. Pravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja

52 Služben vesnik na Republike Makedonija, broj 37/96

izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti. Nepravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu korist ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Naknadno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili prima poklon ili kakvu korist posle izvršenja službene radnje koju nije smelo da vrši odnosno koju je bilo dužno da izvrši ili posle neizvršenja radnje koja se morala izvršiti, odnosno koja se nije smela izvršiti, a u vezi sa njom.

Za prvi oblik krivičnog dela pasivnog podmićivanja je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina, za drugi oblik dela kazna zatvora od šest meseci do pet godina, dok je za treći oblik krivičnog dela primanja poklona i drugih oblika koristi propisana kazna zatvora od tri meseca do tri godine. Primljeni poklon i imovinska korist stečena primanjem mita se obavezno oduzimaju merom bezbednosti oduzimanja predmeta.

2) Drugo krivično delo korupcije u krivičnom pravu Republike Makedonije pod nazivom: „Davanje mita” iz člana 358. KZ RM se sastoji u davanju ili obećanju poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu, da u okviru svog službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši, odnosno da izvrši radnju koju bi moralo da izvrši ili ne izvrši radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u posredovanju pri podmićivanju u bilo kom od ovih oblika.

Delo davanja mita (potkupa) ili aktivno podmićivanje se javlja u tri oblika: 1) pravo aktivno podmićivanje, 2) nepravo aktivno podmićivanje i 3) posredovanje u davanju mita. Pravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši radnju koju bi moralo da izvrši. To je podmićivanje na nezakonitu radnju. Nepravo aktivno podmićivanje je davanje ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Posredovanje u davanju mita je preduzimanje delatnosti da se doprinese da poklon ili neka druga korist bude data službenom ili odgovornom licu ili da mu bude obećana.

Za pravo aktivno podmićivanje propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina, za nepravo aktivno podmićivanje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za posredovanje u davanju mita za nezakonito izvršenje radnje kazna zatvora od šest meseci do pet godina odnosno novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine za posredovanje u izvršenju zakonite službene radnje. Predmeti poklona i imovinska korist se obavezno oduzimaju primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta.

Zakon predviđa i mogućnost oslobođenja od kazne učinioca dela pod sledećim uslovima: 1) da je poklon dat na zahtev službenog ili odgovornog lica i 2) da je davalac poklona prijavio delo pre njegovog otkrivanja. Ako je lice oslobođeno kazne predmeti poklona ili vrednosti koje predstavljaju drugu korist koju je on dao kao mito mogu mu se vratiti.

Nemačka

Nemački krivični zakonik⁵³ u dvadeset devetom poglavlju pod nazivom: „Krivična dela učinjena u službi” poznaje više krivičnih dela korupcije⁵⁴ koja zapravo predstavljaju različite oblike i vidove zloupotrebe službenog položaja ili ovlašćenja. To su sledeća krivična dela: 1) primanje koristi u članu 331, 2) primanje mita (ili podmitljivost) u članu 332, 3) davanje koristi u članu 333 i 4) davanje mita ili podmićivanje u članu 334.

Primanje koristi je prvo korupcijsko krivično delo predviđeno u odredbi člana 331. Krivičnog zakonika Nemačke. Delo ima osnovni, teži i lakši oblik ispljoavanja. Osnovni oblik dela za koji je propisana kazna zatvora do dve godine ili novačna kazna postoji kada službeno lice ili lice sa posebnim ovlašćenjima u javnoj službi zahteva ili primi korist ili obećanje koristi kao protivuslugu za preduzetu službenu radnju ili službenu radnju koju tek treba da preduzme⁵⁵.

Teži oblik ovog dela je kvalifikovan svojstvom učinioca. Ovaj teži oblik dela postoji kada radnju zahtevanja ili primanja koristi ili obećanja

53 U. Ebert, *Strafgesetzbuch, Heidelberg*, 1993. godine, str. 289-293

54 H.J. Fatkinhauer, *Korupcija u Nemačkoj*, Izbor, Zagreb, broj 2-3/1995. godine, str. 198-206

55 W. Schauensteiner, *Suzbijanje delikvencije korupcije*, Izbor, Zagreb, broj 3/1994. godine, str. 257-271

koristi preduzme sudija ili izabrani sudija (dakle lice sa posebnim ličnim svojstvom) za preduzetu sudsku radnju ili sudsku radnju koju tek treba da preduzme. Prema izričitoj zakonskoj odredbi i pokušaj ovog dela je kažnjiv.

No, Krivični zakonik predviđa kod ovog dela i psoeban osnov za oslobođenje od kažnjivosti (dakle osnov koji isključuje postojanje krivičnog dela). Naime, ovako preduzete radnje službenog lica (uključujući i sudiju i izabranog sudiju) nisu kažnjive u dva slučaja : 1) ako je nadležni organ vlasti u okviru svojih ovlašćenja unapred odobrio primanje koristi od strane službenog lica i 2) ako je službeno lice bez odlaganja ponudu (obećanje) da poklon (korist) sledi prijavio nadležnom organu koji je potom i odobrio njegovo prihvatanje.

U članu 332. Krivični zakonik Nemačke određuje kažnjivost za delo: "Primanje mita". Delo čini službeno lice ili lice sa posebnim ovlašćenjima u javnoj službi koje zahteva, dozvoljava da mu se obeća ili primi korist kao protivuslugu za preduzetu službenu radnju ili službenu radnju koju tek treba da preduzme čime povredi ili ugrozi svoju zakonsku obavezu.

Radnja izvršenja ovog dela je alternativno određena kao : a) zahtevanje (traženje), b) dozvoljavanje (prihvatanje) obećanja ili v) primanje (faktička vlast) koristi (u vidu novca, predmeta, poklona ili druge imovinske koristi). Cilj primanja mita je upravo preduzimanje ili propuštanje službene radnje. Učinitac ovog dela je prihatio protivuslugu u smislu ovog krivičnog dela kada je pokazao spremnost da pri preduzimanju svoje službene radnje : 1) povredi svoje obaveze ili 2) prilikom ocene i razmatranja opravdanosti službene radnje dozvoljava da bude pod uticajem koristi koju je tražio, primio ili prihvatio njeno obećanje. Posledica dela je dvojako određena kao : povreda ili kao ugrožavanje (konkretna opasnost) zakonske obaveze. Kao učinitac ovog dela može da se javi svako službeno lice ili lice sa posebnim ovlašćenjima u javnoj upravi. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina.

Lakši oblik ovog dela je kažnjiv zatvorom do tri godine ili novčanom kaznom. Prema izričitoj zakonskoj odredbi i pokušaj ovog dela je kažnjiv.

Teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina (odnosno kazna zatvora od šest meseci do pet godina u lakšem slučaju pri čemu zakonik ne određuje kada je krivično delo dobilo lak vid,

već to predstavlja faktičko pitanje koje sudsko veće mora da reši u svakom konkretnom slučaju) čini sudija ili izabrani sudija (dakle subjekt sa posebnim ličnim svojstvom) koji zahteva, dozvoljava obećanje ili prima korist kako bi u vršenju sudijske funkcije preduzeo ili trebalo da preduzme sudijsku radnju čime se povredi ili bi se mogla povrediti sudijska dužnost.

„Davanje koristi” je sledeće korupcijsko krivično delo čija su obeležja i karakteristike određene u članu 333. I ovo krivično delo ima više oblika ispoljavanja. Osnovni oblik dela za koji je propisana kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna postoji u slučaju nuđenja, obećanja ili davanja koristi službenom licu ili licu sa posebnim ovlašćenjima u javnoj službi ili vojnom licu kao protivuslugu za preduzimanje službene radnje koju tek treba da preduzme, a čije je izvršenje u oblasti njegove diskrecione ocene. Radnja je ovog oblika dela alternativno određena kao: nuđenje, obećanje ili davanje koristi, neposredno ili posredno. Za postojanje dela je bitno da se korist bilo koje vrste (ali imovinskog karakterat) daje službenom licu, licu sa posebnim ovlašćenjima ili vojnom licu. Ovo delo postoji samo u slučaju podmićivanja službenog ili vojnog lica prilikom diskrecionog odlučivanja kod preduzimanja službenih radnji.

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna postoji kada se korist nudi, obeća ili daje sudiji ili izabranom sudiji kao protivusluga za preduzimanje buduće sudijske radnje. Kvalifikatornu okolnost za koju zakonik propisuje strože kažnjavanje predstavlja svojstvo primaoca mita.

Lakši oblik krivičnog dela za čije postojanje zakonodavac dozvoljava isključenje kažnjivosti (pa time i nekažnjavanje) postoji ako je mito primljeno od strane primaoca po unapred datom odobrenju nadležnog državnog organa ili ako je primalac mita bez odlaganja prijavio ponudu (obećanje) mita, pa je nadležni organ dozvolio njegovo prihvatanje.

Poslednje korupcijsko krivično delo shodno odredbama nemačkog Krivičnog zakonika je predviđeno u članu 334. Ovo delo nosi naziv: „Davanje mita”. Osnovni oblik davanja mita (aktivnog podmićivanja) ima dva vida ispoljavanja. Prvi vid ovog krivičnog dela za koji je propisana kazna zatvora od tri meseca do pet godina (a u lakšem slučaju kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna) čini lice koje nudi, obećava ili daje korist službenom licu ili licu sa posebnim ovlašćenjima u javnoj službi ili vojnom licu kao protivuslugu za preduzetu službenu radnju ili službenu radnju koju tek treba da preduzme čime se povredi ili se može povrediti službena

obaveza. Radnja je ovog oblika dela alternativno određena kao nuđenje, obećanje ili davanje, neposredno ili posredno kakve koristi. Za postoajnje dela je bitno da se korist bilo koje vrste (ali imovinskog karaktera) daje, nudi ili obećava službenom licu, licu sa posebnim ovlašćenjima ili vojnom licu. Posledica dela je dvojako alternativno određena i to: a) kao povreda ili kao ugrožavanje (mogućnost povrede u vidu konkretne opasnosti) po službenu dužnost primaoca mita.

Drugi vid ovog krivičnog dela postoji kada se korist nudi, obećava ili daje sudiji ili izabranom sudiji kao protivusluga za: a) preduzetu sudijsku radnju kojom se povređuje sudijska dužnost i b) za sudijsku radnju koju tek treba preduzeti, a kojom bi se povredila sudijska obaveza. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od tri meseca do pet godina. Prema izričitoj zakonskoj odredbi pokušaj izvršenja krivičnog dela davanja mita je takođe kažnjiv.

Ruska federacija

Krivični zakonik Ruske federacije⁵⁶ donet je 1996. godine. On na znatno drugačijim osnovama uređuje materiju krivičnog prava u odnosu na ranije krivično zakonodavstvo SSSR-a. Ovaj zakonik u glavi trideset, u grupi krivičnih dela protiv državne vlasti, interesa državne službe i službe u organima lokalne samouprave poznaje dva krivična dela korupcije. To su: 1) primanje mita u članu 290. KZ RF i 2) davanje mita u članu 291. KZ RF federacija⁵⁷.

1) Primanje mita ima dva osnovna i dva teža oblika ispoljavanja. Osnovno delo čini službeno lice koje lično ili preko posrednika primi novac, hartije od vrednosti, drugu imovinu ili korist imovinskog karaktera kako bi nešto učinio ili propustio da učini u okviru službenog ovlašćenja ili položaja u korist davaoca mita ili drugog lica koje ga predstavlja. Za ovo je delo propisana: a) novčana kazna u iznosu od 700 do 1.000 minimalnih iznosa cene rada, ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog lica za vreme od sedam meseci do jedne godine i b) kazna zatvora do pet godina

56 J.I.Skuratov, V.M. Lebedov, *Komentarii k Ugolovnomu kodeksu v Rossijskoj federaciji*, Norma, Moskva, 1996. godine, str. 289-291

57 I. Fedosova, T. Skuratova, *Ugolovnij kodeks Rossijskoj federaciji*, Moskva, 2005. godine, str. 210-211

uz lišenje prava na bavljenje određenom dužnošću ili delatnošću za vreme do tri godine.

Ako službeno lice primi mito, neposredno ili posredno, kako bi izvršilo nezakonitu službenu radnju (pravo pasivno podmićivanje) tada postoji drugi osnovni oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od tri do sedam godina uz lišenje prava na bavljenje određenom dužnošću ili delatnošću za vreme do tri godine.

Delo primanja mita ima dva teža oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik primanja mita za koji je propisana kazna zatvora od pet do deset godina uz lišenje prava na bavljenje određenom dužnošću ili delatnošću za vreme do tri godine postoji u slučaju ako je radnju primanja mita preduzelo lice sa posebnim ličnim svojstvom – lice koje se nalazi na državnoj službi u organu ili subjektu Ruske federacije ili od strane starešine organa lokalne smauprave. Dakle, ovde je svojstvo učinioca dela, kvalifikatorna okolnost za koju zakonik propisuje strože kažnjavanje.

Najteži oblik pasivnog podmićivanja postoji ako je radnja primanja mita preduzeta u sledećim slučajevima: 1) od strane grupe lica uz prethodni dogovor ili od strane organizovane grupe, 2) višestruko, 3) iznudom mita ili 4) u velikom obimu – a ovaj obim postoji ako vrednost novca, hartija od vrednosti, druge imovine ili imovinske koristi prelazi iznos od tri stotine minimalnih iznosa cene rada. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od sedam do dvanaest godina sa ili bez konfiskacije imovine.

2) Davanje mita je drugo korupcijsko krivično delo predviđeno u članu 291. Krivičnog zakonika Ruske federacije. I ovo delo ima više oblika ispoljavanja. Osnovni oblik dela se sastoji u davanju mita službenom licu, lično ili preko posrednika bez obzira u čemu se mito sastoji i u kom cilju je dat. Za ovo su delo propisane različite kazne i to: a) novčana kazna u iznosu od 200 do 500 minimalnih iznosa cene rada, ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog lica za vreme od dva do pet meseci, b) kazna popravnog rada u trajanju od jedne do dve godine, v) kazna izolacije u trajanju od tri do šest meseci ili g) kazna zatvora u trajanju do tri godine.

Drugi, teži oblik krivičnog dela davanja mita za koji je propisana novčana kazna u iznosu od 700 do 1.000 minimalnih iznosa cene rada, ličnog dohotka ili drugog dohotka osuđenog lica za vreme od sedam meseci do jedne godine ili kazna zatvora do osam godina postoji ako je mito dato službenom licu u dva slučaja: 1) da izvrši očigledno nezakonitu službenu radnju ili 2) ako je mito dato višestruko.

No, učinilac krivičnog dela davanja mita se može osloboditi od krivične odgovornosti (pa time i od kažnjavanja) ako je do davanja mita došlo iznudom od strane službenog lica ili ako je učinilac dela dobrovoljno prijavio učinjeno delo organu krivičnog gonjenja.

Slovenija

Krivični (Kazenski) zakonik Republike Slovenije⁵⁸ sa izmenama i dopunama iz 1999. godine u glavi dvadeset šest, u grupi krivičnih dela protiv službene dužnosti i javnih ovlašćenja, predviđa "klasična" krivična dela korupcije. To su : 1) primanje mita (jemanje podkupnine) u članu 267. KZ RS (odnosno u članu 261. novog Krivičnog zakonika iz 2008. godine) i 2) davanje mita (dajanje podkupnine) u članu 268. KZ RS⁵⁹ (odnosno u članu 262. novog Krivičnog zakonika iz 2008. godine).

1) Primanje mita je prvo krivično delo korupcije koje se sastoji u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi ili u primanju obećanja poklona ili kakve druge koristi, od strane službenog ili odgovornog lica da u okviru svog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši odnosno da izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u zahtevanju ili primanju poklona ili kakve druge koristi posle izvršenja ili neizvršenja neke od službenih radnji, a u vezi sa njima⁶⁰.

Delo primanja mita ili pasivno podmićivanje se javlja u tri oblika : to: 1) pravo pasivno podmićivanje, 2) nepravo pasivno podmićivanje i 3) naknadno podmićivanje. Pravo pasivno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti. Nepravo pasivno podmićivanje postoji

58 Uradni list Republike Slovenije broj : 63/94, 23/99, 40/2004 i 95/2004

59 Na sličan način korupcijska krivična dela predviđa i novi Krivični zakonik Republike Slovenije (Uradni list Republike Slovenije broj 55/2008) koji stupa na snagu 1. novembra 2008. godine.

60 Kazenski zakonik z uvodnimi pojasnili B. Penka in K. Stroliga, Ljubljana, 1999. godine, str. 200-201

kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili primi poklon ili kakvu korist ili primi obećanje poklona ili kakve koristi da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Naknadno podmićivanje postoji kad službeno ili odgovorno lice zahteva ili prima poklon ili kakvu korist posle izvršenja službene radnje koju nije smelo da vrši odnosno koju je bilo dužno da izvrši ili posle neizvršenja radnje koja se morala izvršiti, odnosno koja se nije smela izvršiti, a u vezi sa njom.

Za prvi oblik ovog dela je propisana kazna zatvora od jedne do pet godina, za drugi oblik dela kazna zatvora do tri godine, dok je za treći oblik krivičnog dela primanja mita (naknadno promićivanje) propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Primljeni poklon i imovinska korist stečena primanjem mita se obavezno oduzimaju merom bezbednosti oduzimanja predmeta.

2) Drugo krivično delo korupcije u krivičnom pravu Republike Slovenije pod nazivom : "Davanje mita" je predviđeno u članu 268. KZ RS. Delo se sastoji u davanju, pokušaju davanja ili obećanju poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu, da u okviru svog službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši, odnosno da izvrši radnju koju bi moralo da izvrši ili ne izvrši radnju koju ne bi smelo da izvrši, kao i u posredovanju pri podmićivanju u bilo kom od ovih oblika⁶¹.

Delo davanja mita ili aktivno podmićivanje se javlja u tri oblika: 1) pravo aktivno podmićivanje, 2) nepravo aktivno podmićivanje i 3) posredovanje u davanju mita. Pravo aktivno podmićivanje je davanje, pokušaj davanja ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši ili da ne izvrši radnju koju bi moralo da izvrši. To je podmićivanje na nezakonitu radnju. Nepravo aktivno podmićivanje je davanje, pokušaj davanja ili obećanje poklona ili kakve druge koristi službenom ili odgovornom licu da u okviru službenog ovlašćenja, izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši. Posredovanje u davanju mita je preduzimanje delatnosti da se doprinese da poklon ili neka druga korist bude data službenom ili odgovornom licu ili da mu bude obećana.

---

61 M. Deisinger, Kazenski zakonik s komentarjem, Posebni del, Ljubljana, 2001. godine, str. 279

Za pravo aktivno podmićivanje propisana je kazna zatvora do tri godine, za nepravo aktivno podmićivanje je propisana kazna zatvora do jedne godine, dok je za posredovanje u davanju mita na nezakonito izvršenje radnje propisana kazna zatvora do tri godine odnosno kazna zatvora do jedne godine za posredovanje u podmićivanju na zakonito izvršenje službene radnje. Predmeti poklona i imovinska korist se obavezno oduzimaju primenom mere bezbednosti oduzimanja predmeta.

Lakši oblik krivičnog dela davanja mita za koji zakonik predviđa mogućnost oslobođenja od kazne učinioca dela postoji ako su ispunjeni kumulativni sledeći uslovi: 1) da je poklon dat na zahtev službenog ili odgovornog lica i 2) da je davalac poklona prijavio delo nadležnim državnim organima pre njegovog otkrivanja ili pre nego što je saznao da je delo otkriveno. Ako je lice oslobođeno kazne predmeti poklona ili vrednosti koje predstavljaju drugu korist koju je on dao kao mito mogu mu se vratiti.

Tadžikistan

Krivični zakonik Republike Tadžikistan⁶² u glavi 30., u grupi krivičnih dela protiv državne vlasti i značaja javne službe predviđa više krivičnih dela korupcije.

Prvo korupcijsko krivično delo prema ovom zakonskom tekstu predviđeno je u članu 319. pod nazivom: "Uzimanje mita". Delo se sastoji u uzimanju mita (novca, predmeta, druge imovine ili imovinske koristi) od strane službenog lica da u okviru službenih ovlašćenja i autoriteta javne vlasti nešto učini ili propusti da učini kao zamenu za opšte pokroviteljstvo. Za ovo delo nepravog podmićivanja je propisana kazna zatvora do pet godina. Ista kazna je propisana i za drugi osnovni oblik ovog dela koji se sastoji u uzimanju mita od strane službenog lica da u okviru svoje službene dužnosti preduzme nezakonitu radnju. Ovo je oblik pravog pasivnog podmićivanja.

Kada je radnju izvršenja – uzimanje mita – preduzelo službeno lice koje obavlja službenu dužnost u organu Republike Tadžikistan ili koje obavlja ulogu starešine lokalne samouprave, postoji teži, kvalifikovani

---

62 Criminal code of the Republic of Tajikistan, Official text, Dushambe, 2002. godine, str. 130-131

oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do deset godina uz istovremeno oduzimanje prava, dužnosti ili delatnosti za vreme do tri godine.

Najteži oblik krivičnog dela uzimanja mita za koji je propisana kazna zatvora od sedam do petnaest godina uz istovremeno oduzimanje prava, dužnosti ili delatnosti za vreme do pet godina postoji u sledećim slučajevima: a) ako je radnja izvršenja preduzeta ponovljeno, b) ako je radnja izvršenja preduzeta od strane grupe lica u strogoj tajnosti (zavera) ili do strane organizovane grupe, v) ako je radnja izvršenja preduzeta iznuđivanjem mita i g) kada se mito odnosi na veliku vrednost ili velini novčani iznos.

Drugo krivično delo korupcije pod nazivom :”Davanje mita” je predviđeno u članu 320. Krivičnog zakonika Republike Tadžikistan. I ovo delo ima više oblika ispoljavanja – osnovni i teži oblik. Osnovni oblik ovog krivičnog dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do deset godina uz kaznu konfiskacije imovine postoji u slučaju davanja mita službenom licu lično ili posredno. Teži oblik ovog dela postoji kada je mito dato službenom licu radi izvršenja namerno (smišljeno) nezakonite radnje ili ponovljeno (dakle u povratu). Za ovo je delo propisana kazna zatvora od deset do petnaest godina uz obavezno izricanje kazne konfiskacije imovine.

U članu 321. propisano je poslednje korupcijsko krivično delo pod nazivom: „Podstrekavanje (provokacija) na korupciju”. Delo se sastoji u pokušaju davanja nova, predmeta, imovine ili druge imovinske koristi sa ciljem stvaranja odluke drugog lica o uzimanju mita. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od pet do deset godina uz kaznu konfiskacije imovine.

Švedska

Švedski Krivični zakonik iz 1962. godine sa izmenama i dopunama do 1999. godine⁶³ u dva poglavlja predviđa krivična dela korupcije.

U poglavlju 17, pod nazivom: „Krivična dela protiv javne vlasti”, u delu 7, predviđeno je krivično delo koje se može nazvati davanje mita. Delo se sastoji u davanju, obećanju ili nuđenju mita ili druge nagrade zaposlenom ili drugom licu da postupi u službenoj dužnosti na određeni

63 N. Bishop, The Swedish Penal code, Stockholm, 1999. godine, str.76-79

način. Za ovo je delo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine.

U poglavlju 20. švedskog Krivičnog zakonika pod nazivom: „Zloupotreba službene dužnosti”, u delu 2. je predviđeno krivično delo primanja mita. Ovo delo čini zaposleno lice koje dobije, primi obećanje ili zatraži mito ili drugu nagradu za izvođenje ili neizvođenje određene radnje u okviru službene dužnosti. Za ovo je delo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dve godine. Ako je radnja primanja mita učinjena pre izdavanja dozvole ili odobrenja od strane zaposlenog lica, radi se o težem obliku ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do šest godina.

Kao zaposleno lice u smislu učinioca krivičnih dela korupcije smatraju se prema izričitom zakonskom tekstu: a) član direkcije, administracije upravnog odbora, ili druge državne agencije, okruga, lokalne samouprave, udruženja ili lokalne vlasti, parohije, religijskog ureda ili zavoda za socijalno osiguranje, b) lice čije je zanimanje primena propisa, v) pripadnik oružanih snaga, g) lice koje postupa ispred javne vlasti i bez imenovanja ili postavljenja i d) lice koje je ovlašćeno da preduzima radnje u pogledu rukovođenja, upravljanja, vođenja pravnih i li finansijskih poslova ili primenu tehničkih znanja.

Završna razmatranja

Među krivičnim delima koja svakako imaju posebnu ulogu u ostvarenju zaštitne i garantivne funkcije krivičnog prava – u ostvarenju zaštite najznačajnijih društvenih dobara i vrednosti nalaze se i krivična dela protiv službene dužnosti ili službena krivična dela, a među njima opet krivična dela korupcije (primanje mita i davanje mita). To su dela koja zavređuju pažnju ne samo teorije i prakse, već i stručne i opšte javnosti po nizu svojih karakteristika od kojih su najznačajnije: 1. ova dela vrše službena (domaća ili strana) ili odgovorna lica, 2. ona se vrše u službenoj dužnosti koja se krši, zloupotrebljava na različite načine, 3. nezakonitost postupanja službenih lica u vršenju službe bilo zbog preduzetih radnji ili donetih akata, 4. nanošenje štete drugim fizičkim ili pravnim licima ili povređivanje njihovih prava ili pak pribavljanje koristi za službena lica na koju nemaju prava, 5. kršenje poverenja u službu i javna ovlašćenja, pa i u

pravni poredak i institucije vlasti u okviru pravne države i 6. korumpiranost, pokvarenost, podmitljivost javne vlasti.

Među službenim krivičnim delima na prvom mestu se nalaze krivična dela korupcije koja predstavljaju samo različite oblike i vidove ispoljavanja zloupotrebe službenog položaja. Radi se o različitim oblicima i vidovima aktivnog (davanje mita) i pasivnog primanje mita) podmićivanja koja poznaje ne samo naše, već i veliki broj savremenih krivičnih zakonodavstava. Zbog izuzetne opasnosti od koruptivnih ponašanja pojedinaca i grupa i međunarodna zajednica (univerzalna međunarodna organizacija oličena u Ujedinjenim nacijama kao i regionalne organizacije u prvom redu Savet Evrope) je kroz niz međunarodnih pravnih akata postavila solidnu pravnu osnovu i instrumentarijum za organizovanu zajedničku akciju u otkrivanju, krivičnom progonu, procesuiranju i suzbijanju ovakvih protivpravnih ponašanja.

Iako i teorija i praksa pod pojam korupcije podvode različita inkriminisana ponašanja, kao što je već rečeno, ipak se može naći unutrašnja sistematika svih ovih pojedinih pojmovnih određenja. Tako se razlikuju krivična dela korupcije u širem i užem smislu. U širem smislu, u korupcijska krivična dela ili nepravna krivična dela korupcije spadaju: nesavestan rad u privrednom poslovanju, posluga i pronevera. U užem smislu ili u prava, čista korupcijska krivična dela spadaju: davanje i primanje mita, protivzakonito posredovanje i falsifikovanje službene isprave. No, u teoriji se korupcijskim krivičnim delima smatraju i sledeća dela: davanje i primanje mita, protivzakonito posredovanje, zloupotreba službenog položaja, prevara u službi i falsifikovanje službene isprave.

U klasičnom smislu korupcija se uvek svodi na aktivno i pasivno podmićivanje kao i na zloupotrebu službenog položaja. U širem smislu, u korupciju bi spadala i takav ponašanja (ne samo nezakonita, nego čak i kada se radi samo o moralno neprihvatljivim ponašanjima) kojima se neko (pravno ili fizičko) lice dovodi u pogodniji položaj u odnosu na druga lica, tako da iz takve situacije ona mogu da izvlače određenu korist (npr. ako se postupa u sukobu interesa, ako se uspostavlja monopol na tržištu dogovaranjem cena sa konkurentima, ako se koristi društveni ugled ili istatus dobrog privrednika da bi se nekome obezbedio posao ili da bi se drugi onemogućio u poslu, ako se sponzoriše politička stranka da bi mogao da se dobije prioritet kod privatizacije, javnih nabavki, tendera, javnih koncesija ili carinskih kontigenata za uvoz pojedine robe i sl).

Dragan Jovašević, PhD
Faculty of Law Niš,

CRIMINAL OFFENCES OF CORRUPTION IN COMPARATIVE CRIMINAL LAW

Criminal offences of corruption are special kinds of criminal offences which actually represent various forms and shapes of an abuse of official position. The issue in question is in various forms of active (giving) and passive (taking) bribery which are well recognized by a great number of contemporary criminal legislations, and also by a number of international acts, primarily those of the United Nations, the Council of Europe and the European Union. Due to a high degree of danger from corrupted behaviors of individuals and groups, the international community (universal international organization exemplified in the United Nations, as well as regional organizations, such as the Council of Europe and the European Union) has through a number of international legal acts established a solid legal basis and instruments for organized joint action in discovering, processing and combating these illegal practices.

On these bases, all contemporary states in their systems of criminal legislation foresee criminal responsibility and the system of criminal sanctions (penalties in the first place) for several criminal offences of corruption, incriminating different forms and ways of abuse of public authorities from officials and responsible public authorities' personnel. Therefore, in this paper, we shall point out key characteristics of comparative solutions by which some contemporary states are trying to combat and fight against corruption as a dangerous societal evil.

Key words: *corruption, criminal offence, responsibility, sanctions, international community, legal acts*